

Svenska Covidföreningens valenkät 2026

Hur riksdagspartierna ställer sig till våra 7 punkter
för Sveriges 300 000 postcovidsjuka.

Innehåll

Om Svenska Covidföreningen	3
Om samhällsproblemet postcovid	4
Om den här enkäten	7
Resultat – förenklad översikt	8
Resultat – detaljerad översikt och poäng	9
Enkät svar	
1. En nationell strategi för postcovid	10
2. Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa	14
3. Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin	18
4. Rätt stöd till de drabbade barnen	23
5. Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem	27
6. Ökade satsningar på biomedicinsk forskning	33
7. Bättre skydd mot nya covid-infektioner	36
Fritextsvar från Kristdemokraterna	41
Bakgrund: Vad är postcovid?	43
Bakgrund: Sifo-undersökningen från 2025	45

Om Svenska Covidföreningen

Svenska Covidföreningen är en patientförening som företräder de som blivit sjuka av covid-19. Vi arbetar för att öka kunskapen om postcovid och för att de drabbade ska få bättre vård och stöd från samhället. Föreningen grundades 2020 och har idag cirka 6 000 medlemmar.

Läs mer om postcovid och de drabbades situation på covidforeningen.se

BAKGRUNDSFAKTA OCH KÄLLOR

Postcovid är tyvärr fortfarande ett ämne som omgärdas av mycket okunskap och fördomar. På vår webbplats hittar du en genomgång av kunskapsläget med källhänvisningar till de många tunga internationella studier som gjorts sedan pandemins början. All bakgrundsfakta som presenteras i den här enkäten är väl underbyggd.

Om samhälls- problemet postcovid

Postcovid innebär att man blir allvarligt och långvarigt sjuk av en covid-19-infektion. I Sverige beräknas **minst 300 000 barn och vuxna** i alla åldrar ha drabbats – varav de allra flesta **tidigare varit friska** och insjuknat efter en mild infektion.

Lidandet är stort och de sjuka har ofta **svårt att klara arbete och skolgång**. Det är även **svårt att få rätt vård**, och många drabbade vittnar om hur de får kämpa mot **okunskap och fördomar** från såväl vårdpersonal, myndigheter och arbetsgivare som från sina närstående.

Nya covidinfektioner leder fortfarande till att **fler insjuknar** och att de som redan är **sjuka försämras**. Tunga internationella experter har bedömt samhällskostnaden till runt 1,5 procent av BNP, motsvarande **cirka 100 miljarder kronor** årligen i Sverige.

Postcovid är ett av vår tids stora folkhälsoproblem. Och det är inte bara en fråga om vården – hela samhället påverkas. Tyvärr har vår nya folksjukdom hittills varit lite av en blind fläck i Sverige. De sjuka har lidit i det dolda.

I september kommer många av de minst 300 000 drabbade gå (eller åka rullstol) till valurnorna. Det kommer även deras anhöriga – som ofta tvingats se deras lidande på nära håll i flera år. Många av dem sätter nu sitt hopp till politikerna och röstar gärna på det parti som bäst driver deras frågor.

En läkare sa åt mig att alla mina symtom satt i huvudet och en annan jämförde mitt tillstånd med elallergi.

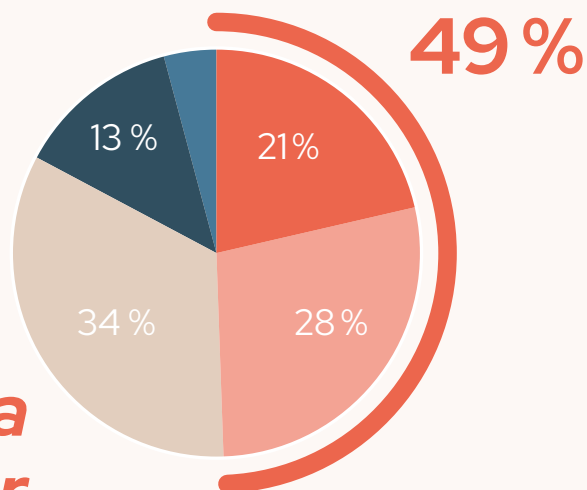

Jag pratar nästan aldrig om min sjukdom eftersom människor som är friska inte förstår. Det känns ofta som om människor inte tror på sjukdomen, de vill inte höra.

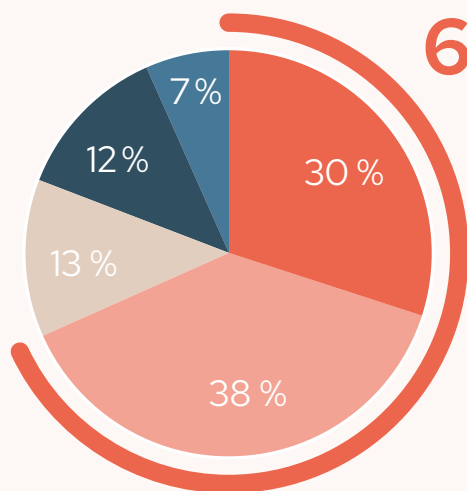
Obegripligt för mig som vårdpersonal att sjukdomen inte tagits på större allvar. Det är jobbigt att omvärlden nu gått vidare och lämnat oss bakom sig.

”Många verkar tycka att postcovid inte är en riktig sjukdom”

■ Veldig ofta
 ■ Ofta
 ■ Ibland
 ■ Sällan
 ■ Aldrig

68 %

”Jag har känt mig mistrodd av vårdpersonal när jag berättat om mina postcovid-symtom”

■ Håller med helt och hållet
 ■ Håller med
 ■ Varken eller
 ■ Håller inte med
 ■ Håller inte med alls

Ur Svenska Covidförningens rapport **”Vården ignorerar och ifrågasätter, vänner och familj drar sig undan”** baserad på en undersökning bland 1 452 svenskar med postcovid under 2025.

Om enkäten

Den här enkäten handlar om riksdagspartiernas politik för att hantera **samhällsproblemet postcovid** och hjälpa de **minst 300 000 barn och vuxna** som drabbats. Det är dem som **vi i Svenska Covidföreningen** företräder.

Enkäten skickades till alla åtta riksdagspartier i februari 2026. Den innehöll ett antal konkreta krav inom 7 områden som partierna fick bedöma om de ställde sig bakom.

- 1 En nationell strategi för postcovid
- 2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa
- 3 Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin
- 4 Rätt stöd till de drabbade barnen
- 5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem
- 6 Ökade satsningar på biomedicinsk forskning
- 7 Bättre skydd mot nya covid-infektioner

På kommande sidor finns samtliga svar från partierna sammanställda, inklusive de valfria fritextsvar som fanns möjlighet att lämna. Citaten återges ordagrant, med undantag för uppenbara stavfel som rättats. (Kristdemokraterna lämnade ett samlat, längre svar på varje punkt. Deras svar återfinns därför på sida 41–43.)

En komplett översikt över resultatet hittar du på sida 9.

I den har varje parti fått ett samlat betyg, baserat på hur många av de enskilda kraven de ställt sig bakom. Allt för att hjälpa denna stora väljargrupp ta ställning till vilket parti som bäst kommer kunna hjälpa dem under nästa mandatperiod.

Resultat – förenklad översikt

Färgerna i översikten baseras på ett genomsnitt av kraven som ingår i respektive punkt. På nästa sida hittar du en mer detaljerad version. Där kan du se hur varje parti ställt sig till varje enskilt krav och hur vi utifrån det räknat fram en totalpoäng för varje parti.

	V	S	MP	C	L	M	KD	F
1 En nationell strategi för postcovid	●	●	●	●	●	●	●	●
2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa	●	●	●	●	●	●	●	●
3 Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin	●	●	●	●	●	●	●	●
4 Rätt stöd till de drabbade barnen	●	●	●	●	●	●	●	●
5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem	●	●	●	●	●	●	●	●
6 Ökade satsningar på biomedicinsk forskning	●	●	●	●	●	●	●	●
7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner	●	●	●	●	●	●	●	●

Resultat – detaljerad översikt och poäng

- Ja, vi ställer oss bakom kravet (2 p)
- Vi ställer oss delvis bakom kravet (1 p)
- Nej, vi ställer oss inte bakom kravet (0 p)

								
1 En nationell strategi för postcovid	 	 	 	 	 	 	 	
2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa	 	 	 	 	 	 	 	
3 Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin	 	 	 	 	 	 	 	
4 Rätt stöd till de drabbade barnen	 	 	 	 	 	 	 	
5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem	 	 	 	 	 	 	 	
6 Ökade satsningar på biomedicinsk forskning	 	 	 	 	 	 	 	
7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner	 	 	 	 	 	 	 	
TOTALPOÄNG								

1. En nationell strategi för postcovid

FRÅGAN I KORTHET: Postcovid tros ha drabbat minst 300 000 barn och vuxna i Sverige. OECD har bedömt de årliga kostnaderna för arbetsbortfall och förlorad livskvalitet till cirka 1,5 % av BNP, motsvarande nära 100 miljarder kronor.

Trots det har ingen myndighet idag samlat ansvar för att löpande kartlägga och följa upp hur postcovid påverkat – och påverkar – folkhälsan och samhället. Vi saknar en officiell siffra på antalet drabbade, och det finns ingen strategi för att varken hjälpa de sjuka eller minska sjukdomsördan på sikt.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Kartlägg antalet drabbade och hur postcovid påverkar samhället, inklusive ekonomin
- Tydliggör Folkhälsomyndighetens ansvar för att följa upp, öka medvetenheten om och arbeta med postcovid som en del av folkhälsoarbetet
- Ta fram ett åtgärdsprogram för att minska sjukdomsördan och påverkan på samhället, och säkerställ att insatserna följs upp och utvärderas löpande

1 En nationell strategi för postcovid

KRAV 1:1 Kartlägg antalet drabbade och hur postcovid påverkar samhället, inklusive ekonomin

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi ser positivt på kravet om en nationell strategi för postcovid. Det är rimligt att staten tar ett tydligare ansvar för att kartlägga omfattningen av sjukdomen och dess konsekvenser för folkhälsan, arbetslivet och ekonomin. Vi anser därför att uppdraget att följa utvecklingen bör förtydligas för Folkhälsomyndigheten.

En kartläggning skulle få bukt med mörkertalet kring andelen drabbade av postcovid, så att denna grupp ges större möjlighet att få den hjälp och stöd de har rätt till.

Det är viktigt att vi får en samlad bild av hur många som är drabbade och på vilket sätt det påverkar både enskilda individer och samhället i stort.

Postcovid kan innebära långvariga hälsoproblem för många människor. För att kunna planera rätt insatser behövs bättre kunskap om hur många som är drabbade och vilka konsekvenser sjukdomen får för individ, vård och arbetsliv. En nationell kartläggning är därför ett viktigt steg.

Det behövs ytterligare forskning kring såväl orsakerna som effekterna av Covid. Ny forskning om behandling och rehabilitering tillkommer kontinuerligt. Vi välkomnar därför att den nuvarande regeringen har gett både Socialstyrelsen och SBU i uppdrag att ta fram kunskapsöversikter samt kartlägga och analysera behandlingen av barn med postcovid.

Liberalerna vill att Socialstyrelsen fortsätter kartlägga postcovid för att kunna samla kunskap och erbjuda rätt stöd och behandling till patienter.

För ett år sedan gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga och analysera behandlingen av barn med postcovid. Samtidigt gav man SBU i uppdrag att ta fram kunskapsöversikter om postcovid där det ingår att sammanställa aktuellt kunskapsläge.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

1 En nationell strategi för postcovid

KRAV 1:2 Tydliggör Folkhälsomyndighetens ansvar för att följa upp, öka medvetenheten om och arbeta med postcovid som en del av folkhälsoarbetet

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Postcovid kan få långvariga konsekvenser för både individ och samhälle. Det är därför rimligt att uppföljning och kunskap om sjukdomen blir en tydligare del av folkhälsoarbetet. Ett tydligare ansvar kan bidra till ökad kunskap, bättre uppföljning och ett starkare underlag för framtida beslut.

Folkhälsomyndigheten har redan idag det övergripande ansvaret för att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Om det även behövs tas fram ytterligare stöd avseende postcovid, har vi inte tagit ställning till, men vi utesluter inte detta.

Flera olika myndigheter behöver arbeta för att följa upp och öka medvetenheten om postcovid.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Folkhälsomyndigheten har redan ett brett uppdrag kopplat till såväl covid-19 som folkhälsan i allmänhet. I mars 2025 fick myndigheten det senaste uppdraget om fortsatt hantering av covid-19. Av beslutet framgår att ”Folkhälsomyndigheten ska säkerställa att myndigheten fortsatt har beredskap att upptäcka uppkomst och spridning av nya varianter, ändrade spridningsmönster och andra förändringar i sjukdomsbilden av covid-19.”

1 En nationell strategi för postcovid

KRAV 1:3: Ta fram ett åtgärdsprogram för att minska sjukdomsördan och påverkan på samhället, och säkerställ att insatserna följs upp och utvärderas löpande

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Personer som drabbats av postcovid ska få tillgång till vård och rehabilitering utifrån den kunskap som finns. Samtidigt är det viktigt att forskningen fortsätter utvecklas. Nationell samordning och löpande uppföljning är viktigt för att insatserna ska ge verklig effekt.

Det behövs ytterligare forskning kring såväl orsakerna som effekterna av Covid. Ny forskning om behandling och rehabilitering tillkommer kontinuerligt. Vi välkomnar därför att den nuvarande regeringen har gett både Socialstyrelsen och SBU i uppdrag att ta fram kunskapsöversikter samt kartlägga och analysera behandlingen av barn med postcovid.

Det är viktigt att vi arbetar för att minska sjukdomsördan för individen och hur det påverkar samhället i stort, men vi behöver återkomma om exakt hur. Ett åtgärdsprogram kan vara en bra start för detta.

Det behövs bättre kunskap, samordning och uppföljning för att minska sjukdomsördan för personer med postcovid och andra långvariga tillstånd. Samtidigt bör insatser utformas brett utifrån vårdens behov, forskning och rehabilitering. Uppföljning och utvärdering ska vara en självklar del av arbetet.

SBU arbetar för närvarande med att sammanställa kunskapsläge. Samtidigt har Myndigheten för vård- och omsorgsanalys fått i uppdrag att se över hur kunskapsstyrningen ser ut i andra länder gällande sjukdomar eller tillstånd med svagt kunskapsläge där postcovid ingår.

2. Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa

FRÅGAN I KORTHET: Över hela landet vittnar patienter om en utbredd okunskap om postcovid inom vården. Många får kämpa både för att få rätt diagnos och få tillgång till de symtomlindrande behandlingar som finns. I en enkät från Svenska Covidförbundet uppgav 68 procent att de blivit misstrodda av vårdpersonal och 51 procent att det lett till att de avstått från att söka vård.

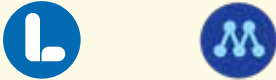
När Socialstyrelsen 2024 tog fram sitt senaste kunskapsstöd till primärvården fälldes processen av JO. Resultatet blev ett material som fått omfattande kritik från såväl patientorganisationer som forskare för att det saknar viktig information och därmed kan leda till vårdskador. Och i skolans värld saknar elevhälsan ofta tillräcklig kunskap för att hantera de drabbade eleverna.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett reviderat kunskapsstöd för primärvården, utifrån bästa möjliga internationella evidens, i en kvalitetssäkrad process tillsammans med klinisk expertis, forskare och patientföreningar, och uppdatera det årligen i takt med att kunskapen växer
- Ta fram en fortbildningsinsats för elevhälsan för att bättre kunna identifiera, stödja och behandla elever med postcovid
- Verka för en nollvision mot medicinsk "gaslighting" – att patientens symtom misstros eller avfärdas som psykosomatiska på osakliga grunder

2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa

KRAV 2:1 Ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett reviderat kunskapsstöd för primärvården, utifrån bästa möjliga internationella evidens, i en kvalitetssäkrad process tillsammans med klinisk expertis, forskare och patientföreningar, och uppdatera det årligen i takt med att kunskapen växer

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi delar bilden att kunskapen om postcovid fortfarande är otillräcklig i delar av vården och i skolan. Det är därför rimligt att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett reviderat och kvalitetssäkrat kunskapsstöd för primärvården, baserat på aktuell forskning och i dialog med kliniker, forskare och patientorganisationer.

Kunskapsläget för postcovid blir allt bättre, även om det fortfarande behövs ytterligare evidensbaserad forskning kring såväl orsakerna bakom tillståndet samt hur det bäst behandlas. Ny forskning om behandling och rehabilitering tillkommer kontinuerligt. Mot den bakgrunden välkomnar vi att den nuvarande regeringen har gett både Socialstyrelsen och SBU i uppdrag att ta fram kunskapsöversikter samt kartlägga och analysera behandlingen av barn med postcovid.

Det senaste kunskapsstödet identifierar själv att kunskapsläget var svagt och i takt med att kunskapsläget utvecklas kommer ett behov finnas för ett reviderat kunskapsstöd. Det är också viktigt att Socialstyrelsen själv kan ta initiativet och upplysa om behovet av ett reviderat kunskapsstöd när de ser att tiden är inne och de har tillräckligt med nya underlag.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Kunskapen om postcovid behöver fortsätta utvecklas inom vården. Inom Tidösamarbetet pågår arbete för att stärka den nationella kunskapsstyrningen och uppföljningen i hälso- och sjukvården. Det är därför viktigt att kunskapsstöd tas fram och uppdateras utifrån bästa tillgängliga evidens och klinisk erfarenhet. Patientorganisationer är också en självklar del i sådana processer eftersom deras erfarenheter bidrar till att utveckla vården.

Liberalerna anser att Socialstyrelsen ska tillhandahålla evidensbaserat kunskapsstöd till primärvården. Vi behöver även säkra rätten till fortbildning under hela yrkeslivet för legitimationssyrken.

SBU har fått i uppdrag att ta fram kunskapsöversikter om postcovid som ska redovisas i maj i år. Kopplat till detta har Socialstyrelsen fått i uppdrag att sprida den kunskap som framkommer i SBU:s uppdrag till vårdpersonal och andra målgrupper.

2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa

KRAV 2:2 Ta fram en fortbildningsatsning för elevhälsan för att bättre kunna identifiera, stödja och behandla elever med postcovid

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
	    	

Kunskapen om postcovid behöver stärkas även inom elevhälsan. Regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna arbetar redan med att stärka elevhälsans uppdrag och kompetens för att bättre kunna stödja elever med olika hälsoproblem. Fortbildning kan bidra till att elevhälsan bättre kan identifiera och stödja elever med långvariga symtom, så att de får rätt stöd i skolan.

Vi vill att elevhälsan ska kunna bättre stödja elever med postcovid men vill invänta den pågående forskningen som görs just nu.

Barn som drabbas av postcovid är särskilt viktig grupp, då långvariga besvär efter sjukdomen kan påverka skolgång och deltagande i sociala aktiviteter. Där det är viktigt att primärvården, skolhälsovården och skola hjälps åt att göra en gemensam rehabiliteringsplan. Om det visar sig att Socialstyrelsen utifrån sitt pågående regeringsuppdrag kring behandlingen av barn med postcovid konstaterar behov av ytterligare utbildningsinsatser bör detta givetvis tas fram.

För oss är det viktigt att elevhälsan generellt har en fortlöpande fortbildning för alla relevanta sjukdomsdiagnoser bland barn och unga. Vi satsar 80 miljoner mer än regeringen på elevhälsa i vår budget för att bland annat kunna öka personaltätheten bland kuratorer. De kan vara ett helt avgörande stöd vid postcovid.

Vi anser att det är viktigt att elevhälsan har stödmaterial och information om postcovid, men är tveksamma till om det behövs en specifik fortbildningsatsning.

Barn kan drabbas av många olika kroniska tillstånd, sjukdomar eller funktionsnedsättningar. Elevhälsa, lärare och rektorer behöver då kunskap om just dessa barns hälsa. Därför har Liberalerna drivit på för att utöka rätten till VAB för att föräldrar ska kunna informera och utbilda skolan om barnets tillstånd.

Regeringen tillsatte utredningen En förbättrad elevhälsa som redovisade sitt slutbetänkande i november. Elevhälsan har inte i nuläget ett behandlande uppdrag. Moderaterna vill därför återinföra skolhälsovården så att alla elever ska ha tillgång till medicinsk kompetens. Detta borde innebära en förbättring för elever med postcovid.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

2 Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa

KRAV 2:3 Verka för en nollvision mot medicinsk "gaslighting" – att patientens symtom misstros eller avfärdas som psykosomatiska på osakliga grunder

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
  	 	

Samtliga patienter, oavsett symtom eller sjukdomsbild, ska mötas på ett professionellt och respektfullt sätt. Vår bild av svensk sjukvård är att det inte finns systematiska brister i detta avseende. Samtidigt är det för varje patient som upplever motsatsen både allvarligt, kränkande och behöver anmälas.

Patienters symtom och upplevelser ska tas på allvar, även när vårdens kunskap inte räcker till.

Alla patienter ska bli bemötta med respekt och tas på allvar i kontakten med vården. Vården ska bygga på medicinsk kunskap, noggrann bedömning och ett professionellt bemötande. Det är viktigt att patienter med komplexa eller svårbedömda symtom får ett seriöst och respektfullt omhändertagande.

Du ska som patient kunna lita på att du får ett seriöst och professionellt bemötande inom vården. Tyvärr vet vi att fallet inte alltid är så, och exempelvis kvinnor och personer med utländsk bakgrund tas på mindre allvar än andra. Diskriminering inom vården är inte lagligt. Vi tror främst på att öka kunskapen om detta inom vården och samtidigt påvisa vad det får för konsekvenser för patientsäkerheten.

Gaslighting innebär att vilseleda någon. Centerpartiet tror inte att svensk vårdpersonal medvetet missleder patienter. Däremot ska all vård bedrivas utifrån beprövad erfarenhet och evidens, så att patienter alltid ska kunna få rätt diagnos och behandling. Medicinska kunskapsluckor ska täppas till och patientsäkerhet måste alltid vara i fokus. Det handlar också om att ge personal bättre förutsättningar till utbildning och tid med patienten.

Det är viktigt att vården tar patienters symtom på allvar och arbetar aktivt mot situationer där patienter upplever att deras besvär avfärdas eller misstros, men politiken kan inte ha en nollvision riktad som kritik mot en enskild professions yrkesutövande.

Det finns en förväntan, som vi självklart delar, på att den vård som erbjuds ger varje patient ett gott bemötande och en evidensbaserad medicinsk bedömning av kunnig vårdpersonal.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

3. Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin

FRÅGAN I KORTHET: Postcovid kan drabba kroppens alla organ-system vilket ställer höga krav på vården. Både i Sverige och utomlands har därför postcovidmottagningar med ett brett team av specialister – i nära anslutning till forskningen – varit ett framgångsrecept för såväl utredning som behandling och rehabilitering.

Tyvärr finns det endast en sådan mottagning i landet, på Karolinska Universitetssjukhuset i Region Stockholm, och den är överbelastad med årslånga köer som följd. I 18 av 21 regioner finns ingen postcovidmottagning alls, varken för vuxna eller barn.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Säkerställ att multiprofessionell specialistvård med särskild kompetens inom postinfektiösa sjukdomar finns i varje sjukvårdsregion
- Verka för att alla som behöver får träffa en specialist med medicinsk expertis inom postcovid inom ramarna för den nationella vårdgarantin

3 Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin

KRAV 3:1 Säkerställ att multiprofessionell specialistvård med särskild kompetens inom postinfektiosa sjukdomar finns i varje sjukvårdsregion

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
  	 	

Vi anser att tillgången till specialiserad vård för postcovid behöver förbättras. Det är därför rimligt att varje sjukvårdsregion har tillgång till specialiserad kompetens kring postinfektiosa tillstånd. Samtidigt måste regionerna få tillräckliga resurser för att kunna bygga upp denna vård.

Det är viktigt att postcovidpatienter kan få specialiserad vård oberoende av var i landet man bor.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Det är regionerna som har ansvaret för att säkerställa rätt vård för alla sjukdomstillstånd, så även postcovid. Det är angeläget att personer som drabbas av långvariga besvär till följd av covid-19 får ett bra bemötande och en bra behandling, oavsett i vilken region man bor. Hur regionerna väljer att organisera sin vård avseende postcovid är inget som vi anser bör styras från nationell nivå, det är regionerna som bäst kan bedöma hur vården på bästa sätt bör organiseras och utföras.

Vården som helhet är väldigt ansträngd. Vi vill göra en statligt finansierad storsatsning på den regionala vården för att säkerställa flera anställda och till fullgoda löner i första hand. Eftersom förutsättningarna ser så olika ut i landet behövs ett nationellt kunskapsnav för att vården ska ha en chans följa, bygga och sprida kunskap och erfarenheter om postcovid.

Kunskapen måste öka i hela landet och varje patient ska få den vård just han eller hon behöver. Ibland kan däremot flera regioner behöva samarbeta för att ge riktigt god vård.

Människor ska ha rätt till vård oavsett var i landet man bor. Det innebär inte alltid att i synnerhet högspecialiserad vård rent fysiskt behöver finnas tillgänglig i alla regioner. Viss vård kan ges med högre kvalitet när expertisen samlas på färre platser. Det centrala är att alla har tillgång till den vård de behöver.

Postcovid kan innebära komplexa och långvariga symtom som kräver specialistkompetens. Det är viktigt att patienter får tillgång till sådan kompetens när behov finns. Samtidigt behöver vården organiseras på ett sätt som är hållbart, där regioner samverkar och kompetens kan samlas och delas inom sjukvårdsregionerna, snarare kanske än att en viss typ av mottagningar byggs upp överallt.

3 Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin

KRAV 3:2 Verka för att alla som behöver får träffa en specialist med medicinsk expertis inom postcovid inom ramarna för den nationella vårdgarantin

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi delar uppfattningen att patienter ska kunna träffa specialist inom rimlig tid, i linje med den nationella vårdgarantin. Idag är väntetiderna inom vården alldeles för långa.

Vi vill att alla vårdssökande ska träffa den eller de specialister de behöver. Ibland kommer detta vara enstaka läkare, men det kan också vara ett team av olika professioner. Ett viktigt steg är att upprätta fasta vårdkontakter.

Liberalerna anser att patientens behov ska stå i centrum. Den som behöver träffa en specialist ska få den möjligheten.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Väntetiderna har under en längre tid varit ett stort bekymmer inom den svenska hälso- och sjukvården. Trots insatser från stat och huvudmän tvingas fortfarande alldeles för många patienter vänta på ett första besök eller behandling längre än vårdgarantins 90 dagar. Ingen ska behöva vänta längre än nödvändigt på vård. Vi vill satsa på vårdpersonalen för att bland annat korta köerna.

Vårdgarantin ska innebära att den patient som är i behov av specialiserad vård får en sådan kontakt inom 90 dagar från ett besök hos läkare inom primärvården. Vilken slags expertis som patienten remitteras till kan dock variera och de som arbetar med postcovidpatienter tillhör som bekant olika medicinska specialiteter.

Personer med postcovid ska ha möjlighet att få en medicinsk bedömning av relevant specialist när behov finns. Vårdgarantin ska fungera i praktiken och säkerställa att patienter får tillgång till rätt kompetens i rimlig tid. Det är viktigt för att patienter med komplexa symtom ska få en korrekt utredning och rätt vård. Med detta noterat kan det vara svårt att definiera vem som verkligen har detta behov, så det blir lite av en tolkningsfråga.

Jag har slutat nämna för andra att jag är sjuk, de tror nog att jag är frisk och har ett normalt liv.

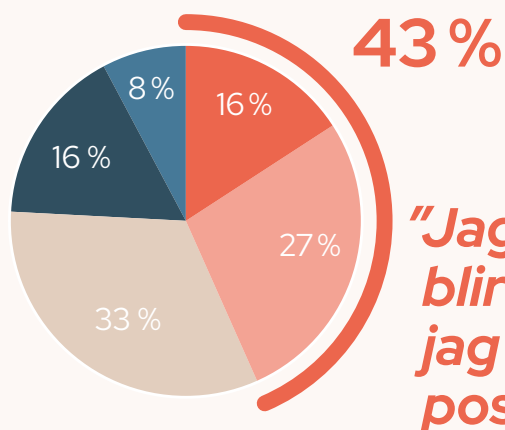
”

”

De säger att barn inte drabbas, men alltså jag är barn och jag har verkligen drabbats – hallå!

När min bästa vän kom och sa att jag bara hittade på att jag var sjuk och att postcovid inte fanns. Det gjorde ont.

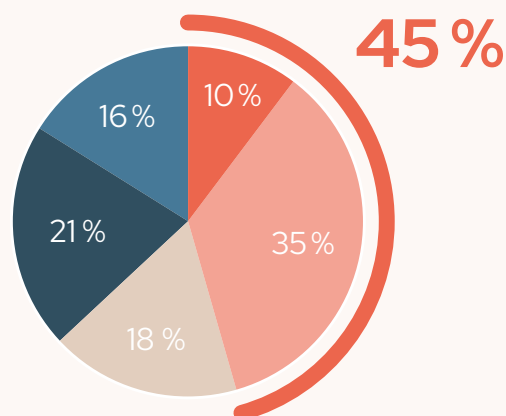
”

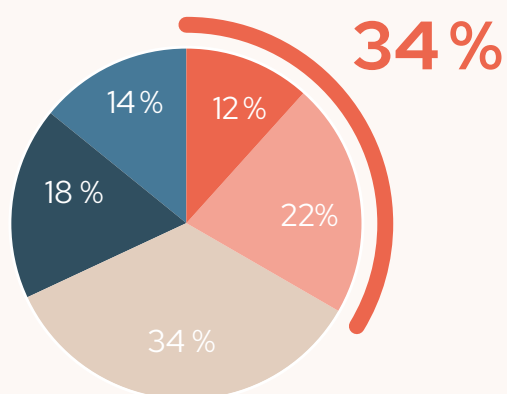
”Jag känner att jag inte blir tagen på allvar när jag berättar om mina postcovid-symtom”

■ Väldigt ofta ■ Ofta ■ Ibland ■ Sällan ■ Aldrig

”Jag har känt mig misstrodd av människor jag bryr mig om när jag berättat om mina postcovid-symtom”

■ Håller med helt och hållet ■ Håller med ■ Varken eller
■ Håller inte med ■ Håller inte med alls

”Jag upplever att vissa ser postcovid som ett tecken på personlig svaghet”

■ Väldigt ofta ■ Ofta ■ Ibland ■ Sällan ■ Aldrig

Ur Svenska Covidförningens rapport *”Vården ignorerar och ifrågasätter, vänner och familj drar sig undan”* baserad på en undersökning bland 1 452 svenskar med postcovid under 2025.

4. Rätt stöd till de drabbade barnen

FRÅGAN I KORTHET: Enligt internationella siffror beräknas minst 10 000 svenska barn och ungdomar vara drabbade av postcovid. Mörkertalet är stort. De värst sjuka är sängliggande, medan många andra kämpar dagligen med att klara av skola och fritidsaktiviteter.

Samtidigt drabbas de hårt av omgivningens okunskap och misstro, och många får sina symtom avvisade som depression, tonårsångest eller lathet. Förståelse, anpassningar och stöd från vuxenvärlden är för många skillnaden mellan att kunna leva och gå i skolan, eller att riskera att bli ännu sjukare.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Ge alla drabbade barn möjlighet till individuellt anpassad skolgång utifrån vad sjukdomsbilden kräver, inklusive lagstadgad rätt till fjärrundervisning och en trygg skolmiljö som inte förvärrar sjukdomen
- Se till att lärare och annan skolpersonal får fortbildning om postcovid och vad sjukdomen innebär för de drabbade elevernas skolgång
- Verka för att öka medvetenheten hos barn och föräldrar, liksom hos andra vuxna i deras närhet, för att bekämpa stigma, okunskap och fördomar som omgärdar sjukdomen

4 Rätt stöd till de drabbade barnen

KRAV 4:1 Ge alla drabbade barn möjlighet till individuellt anpassad skolgång utifrån vad sjukdomsbilden kräver, inklusive lagstadgad rätt till fjärrundervisning och en trygg skolmiljö som inte förvärrar sjukdomen

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Barn och unga med postcovid behöver samma rätt till stöd som andra barn med en sjukdomsbild. Skolan måste kunna anpassa undervisningen efter elevens hälsa och förutsättningar. Vi ser därför positivt på tydligare rätt till individuellt anpassad skolgång.

I enlighet med Skollagen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Om skolan i dialog med vårdnadshavare och skolhälsovården ser behov att individuellt anpassad skolgång ska en plan för detta tas fram och genomföras.

Skolan har ett lagstadgat ansvar att se till att barn ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det gäller därmed att se till att individanpassa den till de barn det handlar om. Det kan t ex handla om att möjliggöra hemundervisning eller att ibland att kunna få gå ifrån skolan och vila vid behov. Miljöpartiet driver frågan om förstärkning av elevhälsovården, med ett tak för hur många elever respektive yrkeskategori ska ansvara för. Vi satsar också 80 miljoner mer än regeringen på det.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Det är viktigt att skolan i möjligaste mån anpassar undervisning och skolgång till individuella förutsättningar kopplat till sjukdom eller funktionsnedsättning. Vilka åtgärder som vidtas måste beslutas på varje skola utifrån vad som är bäst för den enskilda eleven. Vi anser att exempelvis fjärrundervisning ska användas restriktivt, men anser att det ska vara möjligt i särskilda fall.

Liberalerna anser att alla barn ska få möjligheten att gå i skolan. Det är en central del i barns uppväxt och utveckling. Ambitionen bör vara att alla barn ska kunna gå i skolan fysiskt och en trygg skolmiljö är en förutsättning för detta.

Alla barn har rätt till en bra skolgång i en trygg miljö. Där ska det ingå att rätt stöd sätts in tidigt. Stödet ges efter en individuell bedömning. Vi ser att fjärr- och distansundervisning bör tillåtas i fler fall.

Post-covid är en högst verklig problematik för dem som drabbas, vuxna liksom barn. Oavsett hur många det gäller så behövs samhällets stöd, vilket behöver utformas individuellt i respektive kommun i enlighet med vad lagen kräver. Frågan kan dock tolkas som att tusentals barn är i behov av distansundervisning och så är förhoppningsvis och troligtvis inte fallet.

4 Rätt stöd till de drabbade barnen

KRAV 4:2 Se till att lärare och annan skolpersonal får fortbildning om postcovid och vad sjukdomen innebär för de drabbade elevernas skolgång

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
  	 	

Det är bra om lärare och skolpersonal får ökad kunskap om postcovid och dess konsekvenser för barns lärande och hälsa.

Barn kan drabbas av många olika kroniska tillstånd, sjukdomar eller funktionsnedsättningar. Elevhälsa, lärare och rektorer behöver då kunskap om just dessa barns hälsa. Därför har Liberalerna drivit på för att utöka rätten till VAB för att föräldrar ska kunna informera och utbilda skolan om barnets tillstånd.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

Barn som drabbas av postcovid är särskilt viktig grupp, då långvariga besvär efter sjukdomen kan påverka skolgång och deltagande i sociala aktiviteter. Där det är viktigt att primärvården, skolhälsovården och skola hjälps åt att göra en gemensam rehabiliteringsplan. Om det visar sig att Socialstyrelsen utifrån sitt pågående regeringsuppdrag kring behandlingen av barn med postcovid konstaterar behov av ytterligare utbildningsinsatser bör detta givetvis tas fram.

Det är viktigt att kunskap om postcovid tillgängliggörs. Vi har ett antal olika förslag för hur det ska göras, bland annat ett nationellt kunskapscenter. Innan ett sådant finns på plats är det väldigt angeläget att sprida kunskap på andra sätt. A och O för barn och föräldrar är att såväl vård som skola och andra känner till hur barn kan drabbas av sjukdomen och att varken barn eller föräldrar möts av misstro.

Vi anser att all skolpersonal ska ha tillgång till stödmaterial och information om postcovid, men är tveksamma till att det ska ske genom allmänna utbildningsinsatser.

I princip är detta en god idé för landets skolor. Med detta noterat finns en stor mängd information som behöver komma skolpersonal till del. Om skarpa krav formuleras, ska man också ha en plan för uppföljning och efterlevnad. Vi ser helst en modell baserad på förtroende, att skolorna gör den här avvägningen.

Det är viktigt att renodla lärarens roll i klassrummet. Lärare ska vara lärare. Det är positivt att det finns god tillgång till information för lärare som behöver detta i mötet med en enskild elev men vi ser inte att det är nödvändigt att brett fortbilda lärare på det sätt som föreslås.

4 Rätt stöd till de drabbade barnen

KRAV 4:3 Verka för att öka medvetenheten hos barn och föräldrar, liksom hos andra vuxna i deras närhet, för att bekämpa stigma, okunskap och fördomar som omgärdar sjukdomen

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi ser positivt på ökad information till barn, föräldrar och andra vuxna för att motverka missförstånd och okunskap kring sjukdomen.

För barn som drabbas av sjukdom är det viktigt att omgivningen förstår och accepterar hur barnet känner. Därför är det viktigt att öka medvetenheten om sjukdomen.

Miljöpartiet vill ha en vård som sätter barnets bästa i centrum. Därför vill vi införa en barnlots som stöttar barn och ungdomar samt deras familjer i kontakten med vården, underlättar samordning samt är en vägvisare i vård- och stödsystemet.

Liberalerna vill att skolan och samhället i helhet arbetar aktivt med att bekämpa stigma och fördomar kring alla olikheter hos oss människor.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Alla barn har rätt att bli bemötta på ett bra sätt. Det är naturligt att klassen och föräldrar informeras på förekommen anledning om det underlättar för ett barn med särskilda behov. Vi ser dock inte att det är nödvändigt att formalisera detta. Skolans primära uppgift är att erbjuda utbildning.

5. Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem

FRÅGAN I KORTHET: Postcovid är en ny diagnos som kräver särskild kunskap inom arbetslivet. Att sjukdomen involverar så många symtom, både fysiska och kognitiva, som dessutom kan variera över tid och försämras kraftigt av ökad aktivitet (så kallad PEM) ställer unika krav på både arbetsgivare och trygghetssystem.

Utgår man från att det är ”ungefär som utbrändhet” leder det till insatser som i värsta fall kan skada patienten och leda till sämre arbetsförmåga. Med Anpassningar som tar hänsyn till sjukdomsbilden kan däremot fler komma tillbaka i arbete. Idag blir många av med sin sjukpenning, trots att deras arbetsförmåga fortfarande är nedsatt.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram specifika vägledningar för arbetsmiljöanpassningar baserade på sjukdomens begränsningar (inklusive möjlighet till distansarbete)
- Verka för att de regelverk som styr rehabiliteringsplaner anpassas för att ta hänsyn till riskerna för ansträngningsutlöst försämring (PEM)
- Verka för att Försäkringskassans arbetsförmågeutredningar ska utgå från patientens funktion över tid och förmåga till hållbar aktivitet, snarare än enskilda observationer, så att personer med fluktuerande sjukdomsbild inte utförsäkras

5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem

KRAV 5:1 Ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram specifika vägledningar för arbetsmiljöanpassningar baserade på sjukdomens begränsningar (inklusive möjlighet till distansarbete)

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
 	 	

Vi delar uppfattningen att personer med post-covid ofta behöver individuella anpassningar för att kunna arbeta. Arbetsgivare behöver bättre vägledning om hur arbetsmiljön kan anpassas, exempelvis genom flexibla arbetstider, möjlighet till distansarbete och gradvis återgång i arbete. Ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att ta fram sådana riktlinjer kan vara ett viktigt steg.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Detta är en fråga som vi inte har tagit ställning till, men vi utesluter inte att det kan finnas behov av att ta fram specifika vägledningar.

Centerpartiet anser att Arbetsmiljöverkets råd och stöd måste anpassas till nya förutsättningar i arbetslivet, såsom ökat distansarbete, för att säkerställa att regelverken är tidsenliga. Det ska gälla vid all arbetsmiljöanpassning oavsett orsak till nedsatt arbetsförmåga.

Arbetsgivare har redan en skyldighet att anpassa arbetet efter arbetstagarens förutsättningar om arbetsförmågan är nedsatt, inklusive postcovid. Det kan vara saker som möjlighet till vila under arbetstid och distansarbete. Om arbetsgivarna inte inför ändamålsenliga anpassningar så skulle en vägledning vara hjälpsamt.

Sverige ska ha en arbetsmiljöpolitik som tar hänsyn till människor med långvarig sjukdom och nedsatt arbetsförmåga. Arbetsgivare har redan i dag ett ansvar att anpassa arbetet efter individens förutsättningar. Samtidigt är det viktigt att Arbetsmiljöverkets vägledningar är generella och fungerar för olika typer av sjukdomstillstånd.

Vi uppfattar att Arbetsmiljöverket redan har ett sådant generellt uppdrag. Om det visar sig att arbetet med Covid och post-Covid är eftersatt så behöver vi självklart vidta åtgärder.

Moderaterna värnar att allas arbetsförmåga tas tillvara, det är grunden i vår arbetslinje att alla ska kunna vara med och bidra efter egen förmåga. Dock ser vi inga hinder för att man redan idag kan genomföra anpassningar med denna inriktning. Även andra patientgrupper kan ha liknande komplexa behov.

5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem

KRAV 5:2 Verka för att de regelverk som styr rehabiliteringsplaner anpassas för att ta hänsyn till riskerna för ansträngningsutlöst försämring (PEM)

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
 	 	

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Detta är en fråga som vi inte har tagit ställning till, men vi utesluter inte att det kan finnas behov av anpassningar av regelverken som styr rehabiliteringsplanerna.

Alla människor har olika behov, och det gäller inte minst vid sjukskrivningar och återgång till arbete. Arbetsgivarens ansvar för rehabilitering måste utgå ifrån varje individs situation och vid postcovid bör PEM beaktas.

En tydlig framgångsfaktor för en lyckad sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess är att såväl arbetsgivaren som den sjukskrivne och det offentliga engagerar sig och är närvarande i processen. Det är viktigt att alla parter vet och förstår sin roll och sitt ansvar. Regeringen bör därför se över hur kraven och instruktionerna till arbetsgivare kan förbättras för att underlätta för arbetsgivarna att ge det bästa stödet till sina medarbetare.

Regelverk som styr rehabiliteringsplaner ska vid behov anpassas för att ta hänsyn till exempelvis PEM.

Moderaterna värnar att allas arbetsförmåga tas tillvara och ställer oss bakom att detta även ska gälla personer med PEM. Dock ser vi inte att nuvarande regelverk skulle förhindra detta.

Fenomenet som sådant, att människor förlorar sin arbetsförmåga på grund av trötthet är absolut inte nytt, det finns många kända diagnoser som leder till detta. Vår uppfattning är att det finns en medvetenhet om detta hos Arbetsmiljöverket. Men självklart måste myndighetens arbete uppdateras och harmoniseras med de nya rön och slutsatser som vetenskapen levererar kopplat till Covid.

5 Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem

KRAV 5:3 Verka för att Försäkringskassans arbetsförmågeutredningar ska utgå från patientens funktion över tid och förmåga till hållbar aktivitet, snarare än enskilda observationer, så att personer med fluktuerande sjukdomsbild inte utförsäkras

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi ser behov av att trygghetssystemen bättre tar hänsyn till sjukdomar med varierande symtom över tid. Bedömningar hos Försäkringskassan bör i större utsträckning ta hänsyn till patientens långsiktiga funktion och arbetsförmåga, så att personer med postcovid inte riskerar att bli utförsäkrade trots kvarstående sjukdom.

Även den som har varaktigt nedsatt arbetsförmåga behöver bättre möjligheter till rehabilitering och stöd för att återgå till arbete. Det kan till exempel handla om att underlätta för arbete och studier kombinerat med sjuk- och aktivitetsersättning. För att säkra legitimiteten för sjukförsäkringen måste regelverket upplevas som rimligt och rättvist.

Vi anser att de hårda tidsgränserna i sjukförsäkringen behöver omvandlas till avstämningpunkter för att säkerställa att rätt insatser görs för att en person ska kunna återgå till arbetet och återfå hälsa. Rehabiliteringsinsatser ska aldrig avbrytas till följd av att olika tidsgränser uppnåtts, utan måste utgå från individens behov.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Kravet på att arbetsförmågan ska provas dag för dag ger orimliga konsekvenser för vissa. Rehabiliteringsprocessen är inte alltid linjär. Med dagens regelverk är det inte möjligt att prova att öka sin arbetstakt och Centerpartiet har därför föreslagit förändringar som möjliggör en mer flexibel återgång i arbete.

Dagens lagstiftning behöver i större utsträckning anpassas utifrån att sjukdomar kan variera över tid eller gå i perioder.

Vi delar inte problembeskrivningen utan förutsätter att Försäkringskassan klarar av att göra individuella bedömningar. Det är inte ovanligt att människor har komplexa tillstånd som kan variera på olika sätt.

Vi i Sverigedemokraterna är införstådda med att den som lider av post-Covid kan sakna arbetsförmåga och ska fångas upp av samhällets sociala skyddsnät. Vi behöver dock kunna lita på att Försäkringskassan har kompetensen att axla det operativa ansvaret och kan hantera de svåra avvägningar som oundvikligen kommer att uppstå.

Jag har förlorat all kontakt med min släkt och merparten av gamla vänner. Jag påminner dem om covid bara genom att existera.

”

Ingen förstår förutom de som är drabbade. Pratar mindre om det inför andra. Har gett upp på vården. Blir nog inte bättre.

”

”

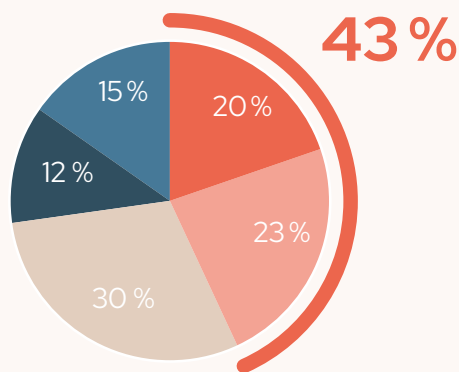
Min vårdcentral säger att nu finns inte postcovid längre eftersom alla postcovidmottagningar är nedlagda.

”

Kvarstående symtom påverkar mig dagligen. Håller tyst om det framför allt i arbetslivet för att inte verka svag. Biter ihop och kämpar.

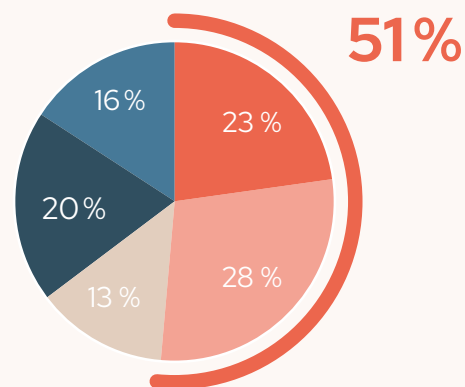
”Jag har avstått från att berätta om mina post-covid-symtom i sociala medier av rädsla för hur folk ska reagera”

■ Håller med helt och hållet
 ■ Håller med
 ■ Varken eller
■ Håller inte med
 ■ Håller inte med alls

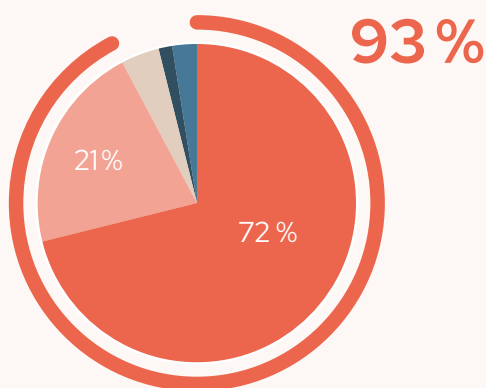
”Jag har avstått från att söka vård för min sjukdom för att jag känt mig misstrodd eller förminskad av vårdpersonal”

■ Håller med helt och hållet
 ■ Håller med
 ■ Varken eller
■ Håller inte med
 ■ Håller inte med alls

”Jag upplever inte att samhället har tagit frågan om postcovid på tillräckligt stort allvar”

■ Håller med helt och hållet
 ■ Håller med
 ■ Varken eller
■ Håller inte med
 ■ Håller inte med alls

Ur Svenska Covidförningens rapport **”Vården ignorerar och ifrågasätter, vänner och familj drar sig undan”** baserad på en undersökning bland 1 452 svenskar med postcovid under 2025.

6. Ökade satsningar på biomedicinsk forskning

FRÅGAN I KORTHET: ”We did trials for COVID-19 vaccines at warp speed, but we’re doing trials for long COVID at a snail’s pace”, sade den världsledande professorn Ziyad Al-Aly när han vittnade inför den amerikanska senaten 2024.

Världen är i skriande behov av mer forskning på hur man bättre behandlar, diagnostiserar, förebygger och – i bästa fall – botar postcovid. Det kräver öronmärkta satsningar både på nationell och internationell nivå. Här kan Sverige vara med och ta täten som forskningsnation. En förebild är Tyskland, som 2025 lanserade en statlig forskningssatsning på totalt 500 miljoner euro (5,3 miljarder kronor), vid sidan av tidigare satsningar.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Öronmärk minst 100 miljoner kronor årligen till biomedicinsk forskning, motsvarande de satsningar som skett i Tyskland, om postcovid och andra postinfektiösa sjukdomar
- Verka för en EU-gemensam forskningssatsning på postcovid, inklusive nästa generations vacciner som skyddar bättre mot virusets långsiktiga effekter

6 Ökade satsningar på biomedicinsk forskning

KRAV 6:1 Öronmärk minst 100 miljoner kronor årligen till biomedicinsk forskning, motsvarande de satsningar som skett i Tyskland, om postcovid och andra postinfektiösa sjukdomar

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi är positiva till ökade forskningsinsatser på postcovid och andra postinfektiösa sjukdomar. Kunskapen är fortfarande begränsad och det behövs mer forskning om diagnos, behandling, rehabilitering och förebyggande åtgärder. Statliga medel bör därför avsättas särskilt för detta område, men vi har inte fastslagit någon summa.

Den tidigare S-ledda regeringen satsade riktade medel för forskning om långvariga symptom till följd av covid-19 så att vård och behandling skulle kunna fortsätta att förbättras. Vi är öppna för att man kan behöva satsa ytterligare resurser på detta åren som kommer.

Vi vill införa ett stöd för forskning om såväl postcovid som andra postinfektiösa sjukdomar, men har inte något öronmärkt belopp för detta.

Liberalerna anser att det är viktigt att staten genomför satsningar på forskning som specifikt syftar till att fylla kunskapsluckor vården har. För att kunna möta individens vårdbehov anser Liberalerna att det är viktigt att man därtill gör breda satsningar på forskning, samt inför garanterad fortbildning för att säkerställa att vårdpersonal över hela landet har kunskap för att ge den vård individen behöver.

Den biomedicinska forskningen är väldigt viktig, men det är inte politikens uppgift att avgöra var pengarna gör bäst nytta. Centerpartiet vill se en friare forskning där forskningsmedel styrs i lägre utsträckning än idag. Därför vill vi inte öronmärka fler forskningsbidrag i Sverige.

Det är viktigt att det sker fortsatt forskning på området och betydande summor har också gått till sådan forskning under de senaste åren.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

Staten avsätter flera procent av sin budget på forskning. Det vore inte alls onaturligt om en del av dessa medel satsades på forskning i enlighet med detta förslag. Det är dock inte helt lämpligt att föregå förhandlingar med andra partier och på förhand bestämma ett visst siffersatt utfall. Det forskas mycket på detta internationellt och det är inte en på förhand given slutsats att just svensk forskning skulle ha en avgörande betydelse.

6 Ökade satsningar på biomedicinsk forskning

KRAV 6:2 Verka för en EU-gemensam forskningsinsatsning på postcovid, inklusive nästa generations vacciner som skyddar bättre mot virusets långsiktiga effekter

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Ökad forskning kring framtida vacciner samt behandling av postcovid är viktigt där det finns behov av ytterligare insatser både nationellt och på EU-nivå.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

Liberalerna anser att det är viktigt att Sverige satsar på forskning både nationellt och internationellt. Forskning inom ramen för EU-samarbetet behöver stärkas ytterligare.

Genom EU-medlemskapet deltar Sverige redan idag i EU:s gemensamma forskningsprojekt. Ett antal sådana sattes igång tidigt under pandemin varav några fortlöper, inklusive ett nätverk för expertis om postcovid som etablerades 2023. Vi ska självklart fortsätta stödja ett EU-övergripande arbete.

Det är i så fall en prioritering som måste göras av till exempel Läkemedelsverket, Vetenskapsrådet eller EU:s forsknings- och innovationsprogram.

7. Bättre skydd mot nya covidinfektioner

FRÅGAN I KORTHET: Dödligheten i akut covid-19 har minskat, mycket tack vare vaccinen. Tyvärr har risken för postcovid inte minskat alls lika mycket. Coronaviruset sprids lika mycket nu som tidigare och återinfektioner leder än idag till både nya postcovidfall och att de redan sjuka blir ännu sjukare.

Lyckligtvis finns det effektiva sätt att minska smittspridningens effekter på folkhälsan, så länge vi tar till oss av vad världens medicinska expertis numera vet om viruset. Framför allt behöver vi anpassa information och åtgärder utifrån att viruset primärt sprids via inandningsluften och även av personer som inte känner sig sjuka.

SVENSKA COVIDFÖRENINGENS KRAV

- Uppdra åt Folkhälsomyndigheten att uppdatera sina råd till allmänheten i enlighet med internationell kunskap om hur viruset sprids genom luften och hur man bäst skyddar sig
- Verka för minskad smittorisk inom vården, i skolan och på andra arbetsplatser genom bland annat krav på god ventilation och lufthygien – smittsäkerhet ska betraktas som en förutsättning för fysisk tillgänglighet till vård och utbildning
- Säkerställ möjligheten att vaccinera sig mot covid-19 för alla grupper som vaccinen är godkända för och uppdra åt Folkhälsomyndigheten att även ta hänsyn till risken för postcovid i de allmänna vaccinationsrekommendationerna
- Inkludera sjukdomens långsiktiga effekter i planen för stärkt beredskap inför framtida pandemier

7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner

KRAV 7:1 Uppdra att Folkhälsomyndigheten uppdaterar sina råd till allmänheten i enlighet med internationell kunskap om hur viruset sprids genom luften och hur man bäst skyddar sig

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi anser att folkhälsoarbetet måste ta hänsyn till både akuta och långsiktiga effekter av covid-19. Information till allmänheten bör därför bygga på aktuell kunskap om hur virus sprids.

Det är viktigt att Folkhälsomyndigheten hela tiden följer med i utvecklingen och kontinuerligt uppdaterar sina råd i förhållande till forskning och vetenskap.

Vi förväntar oss att Folkhälsomyndigheten inom ramen för sitt uppdrag kopplat till Covid-19 arbetar löpande med att säkerställa att de rekommendationer som ges är evidensbaserade utifrån kunskapsläget.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Folkhälsomyndighetens råd till allmänheten ska vara baserad på den senaste internationella kunskapen och forskningen.

Det låter fullt rimligt, men vi utgår från att det är Folkhälsomyndigheten som besitter expertkunskapen och kan göra dessa avvägningar.

Folkhälsomyndigheten följer kontinuerligt utvecklingen avseende covid-19 och uppdaterar vid behov sina rekommendationer. Det är också Folkhälsomyndigheten som bäst avgör hur råden ska se ut, inte politiken. Vi ser i nuläget inget behov av ytterligare uppdrag till myndigheten avseende vaccinationer eller råd till allmänheten.

7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner

KRAV 7:2 Verka för minskad smittorisk inom vården, i skolan och på andra arbetsplatser genom bland annat krav på god ventilation och lufthygien – smittsäkerhet ska betraktas som en förutsättning för fysisk tillgänglighet till vård och utbildning

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
 	 	

God ventilation och lufthygien är bra åtgärder för att motverka smittspridning av nuvarande smittor och även framtida pandemier.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41-42.)

Redan idag har verksamheter inom vård, omsorg och skola krav avseende deras lokalers ventilation och luftkvalitet. Huruvida dessa krav behöver skärpas har vi inte tagit ställning till, men vi utesluter inte detta.

Offentliga verksamheter ska alltid sörja för en god ventilation och lufthygien, inte minst för att minska risken för smittspridning. Förutsättningarna kan se väldigt olika ut beroende på lokalens ålder och utformning, men anpassningar bör ske i möjligaste mån.

Liberalerna vill förbättra arbetsmiljön på flera platser, men särskilt inom samhällsviktiga såsom skola och vården.

Det finns redan idag krav på god ventilation i allmänna lokaler, inklusive i skolor och vårdinrättningar. Särskilt inom sjukvården är kunskapen god om hur man säkrar en säker miljö för patienten i mötet med vården.

God ventilation och en god inomhusmiljö är viktigt i vård, skola och på arbetsplatser. Samtidigt behöver smittskyddsåtgärder vara proportionerliga och baseras på aktuell kunskap. Fokus bör ligga på långsiktigt bra arbets- och studiemiljöer, snarare än generella smittkrav i vardagen.

7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner

KRAV 7:3 Säkerställ möjligheten att vaccinera sig mot covid-19 för alla grupper som vaccinen är godkända för och uppdra åt Folkhälsomyndigheten att även ta hänsyn till risken för postcovid i de allmänna vaccinationsrekommendationerna

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
 	 	

Det är viktigt att vaccination mot covid-19 fortsätter vara tillgänglig för de grupper som rekommenderas vaccin. Risken för långvariga komplikationer bör vara en del av underlaget när vaccinationsrekommendationer tas fram av Folkhälsomyndigheten.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Kostnadsfri vaccinering erbjuds idag till grupper som bedöms ha en ökad risk, vilket är en ordning som Centerpartiet stödjer. Ansvaret för rekommendationerna till regionerna ligger på Folkhälsomyndigheten som har att ta hänsyn till helhetsbilden kring sjukdomen och dess konsekvenser.

Liberalerna vill tillgängliggöra alla former av vaccination, däribland covid-19.

I dagsläget har de som ingår i riskgrupp rätt till avgiftsfri vaccination. Tillhör man inte en sådan grupp går det att till en relativt låg kostnad att vaccinera sig. Folkhälsomyndigheten är ansvarig för att uppdatera vaccinrekommendationerna.

Alla har inte automatiskt rätt till en covid-spruta, men många kan få den, och det är gratis för dem som rekommenderas att ta den. Ytterst är detta beslut som fattas av Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten följer kontinuerligt utvecklingen avseende covid-19 och uppdaterar vid behov sina rekommendationer. Det är också Folkhälsomyndigheten som bäst avgör hur råd och rekommendationer ska se ut, inte politiken. Vi ser i nuläget inget behov av ytterligare uppdrag till myndigheten avseende vaccinationer eller råd till allmänheten.

7 Bättre skydd mot nya covidinfektioner

KRAV 7:4 Inkludera sjukdomens långsiktiga effekter i planen för stärkt beredskap inför framtida pandemier

Ja, vi ställer oss bakom kravet	Vi ställer oss delvis bakom kravet	Nej, vi ställer oss inte bakom kravet
		

Vi anser att erfarenheterna av pandemin, inklusive långsiktiga hälsokonsekvenser som postcovid, måste tas med i arbetet med att stärka beredskapen inför framtida pandemier.

Erfarenheterna av covid-19, både dess akuta fas och dess långsiktiga effekter behöver givetvis utvärderas och omhändertas i arbetet för ökad beredskap inför eventuella framtida pandemier.

(Kristdemokraterna gav en samlad kommentar till alla krav som ingick i den här punkten. Se sida 41–42.)

Självklart ska alla relevanta aspekter beaktas.

Liberalerna är eniga om att befolkningens hälsa är avgörande inte bara för varje människa, utan även för Sveriges beredskap.

I arbetet med kommande pandemier bör det ingå att ta lärdom av erfarenheter med tidigare pandemier.

1

En nationell strategi för postcovid

KD

Regeringen har under ledning av KD beslutat om flera uppdrag för att stärka vården och omhändertagandet vid postcovid. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att föreslå åtgärder för att främja det fortsatta arbetet, och sprida den kunskap som tas fram till vårdpersonal och andra relevanta aktörer. En internationell utblick ska göras i för att samla den senaste kunskapen kring postcovid. Myndighetens sak i detta arbete är att samråda med berörda aktörer som exempelvis professionsföreningar och patient-, brukar- och anhörigorganisationer, samtala med relevanta akademiska institutioner samt internationella organ.

Socialstyrelsen har även tack vare KD fått i uppdrag att kartlägga och analysera behandlingen av barn med postcovid. Uppdraget omfattar en genomgång av vården som barn med postcovid har fått under åren 2021–2024, med syfte att öka kunskapen om vården och dess resultat.

2

Ett kunskapslyft för primärvård och elevhälsa

KD

Folkhälsomyndigheten arbetar även med att integrera myndighetens olika övervakningssystem och automatisera insamling av data för infektionssjukdomar inom Plattform för folkhälsa. Den kommer att möjliggöra nationell-regional datadelning i realtid, samlad under ett gemensamt användargränssnitt med olika behörighetsnivåer och innehålla verktyg för att analysera sjukdomsfall och utbrott.

Myndigheten har fått i uppdrag att stärka sina förmågor att upptäcka och analysera virus via avloppsvattnet. Allt detta gör att våra förutsättningar att hantera en pandemi är bättre i dag än 2020. Då fanns avgörande brister, något som inte minst Coronakommissionen har belyst. Regeringen driver just nu en bred reform av primärvården genom propositionen ”Nästa steg för en god och nära vård”. Den ska tydliggöra primärvårdens uppdrag och ansvar, stärka tillgången till medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård och förtydligar att kommuner och regioner ska samverka i planering och utveckling

Detta är inte inriktat specifikt på covid, men innebär att regeringen strukturellt stärker primärvårdens roll – något som i praktiken förbättrar vårdens förmåga att hantera covid-relaterade problem, inklusive postcovid.

Angående elevhälsa så vill Kristdemokraterna införa en elevhälsogaranti som innebär att en elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje skoldag. Vi anser även att elevhälsan behöver stärkas bland annat för att alla barn bör kunna erbjudas rutinmässiga samtal med skolans kurator. Kristdemokraterna har därför drivit på för den utredning som tillsatts av regeringen som ska analysera och föreslå hur elevhälsan kan stärkas i syfte att bättre tillgodose elevernas behov.

3

Tillgång till specialiserad vård i varje sjukvårdsregion – inom vårdgarantin

KD

Problemet är inte brist på kompetens hos vårdens medarbetare, utan ett ineffektivt system. Dagens ordning med 21 självstyrande regioner leder till stora skillnader i tillgång och kvalitet. I praktiken avgör bostadsort hur snabbt du får vård. Sverige behöver en skarpare vårdgaranti som flyttar makten till patienten. Om regionen inte kan erbjuda vård i tid ska man tidigare än i dag ha rätt att söka vård någon annanstans. För att detta ska fungera krävs också bättre överblick över var vård finns, genom en nationell vårdförmedling. Kristdemokraterna vill därför avskaffa regionerna och låta staten ta över ansvaret för vården.

4

Rätt stöd till de drabbade barnen

KD

Skolan har länge präglats av en strävan efter inkludering, att ingen ska pekats ut genom att gå i särskild grupp. Resultatet har snarare blivit att en del elever har farit illa genom att de har lämnats efter. Kristdemokraterna vill satsa på fler speciallärare och specialpedagoger, bland annat för att möjliggöra mindre undervisningsgrupper. Alla skolor bör ha tillgång till särskilda undervisningsgrupper. Vi anser också att det behöver tillsättas en utredning om systemet för särskilt stöd för att säkra en hållbar finansieringsmodell för stödinsatser i såväl kommunala som fristående skolor. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) bör dessutom ta fram ett nationellt handlingsprogram som tydliggör hur skolan ska arbeta med frånvarande elever, så kallade ”hemmasittare”. Regeringen har tillsatt en utredning om extra anpassningar och särskilt stöd, samt för att det ska bli enklare att placera elever i mindre och flexibla undervisningsgrupper. Regeringen har även gett en utredning i uppdrag att lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister, som gör det möjligt att göra systematiska uppföljningar av elevers skolfrånvaro.

5

Anpassade arbetsplatser och trygghetssystem

KD

Kristdemokraternas utgångspunkt är att sjukförsäkringen ska vara trygg för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Vi arbetar för ett sjukförsäkringssystem där vi ser till människors möjligheter i stället för att bara se hinder och problem. Det är viktigt med aktiva insatser så att sjukskrivna kan komma tillbaka i arbete. Sjukförsäkringen måste därför ge drivkrafter för att ta till vara individens arbetsförmåga och erbjuda fler vägar tillbaka till arbete. Kristdemokraterna vill motverka långvarig sjukskrivning, ge bättre stöd för återgång i arbete.

6

Ökade satsningar på biomedicinsk forskning

KD

Regeringen beskriver biomedicinsk forskning som ett av Sveriges viktigaste strategiska områden och satsar historiskt stora resurser på life science, precisionsmedicin, klinisk forskning och avancerad forskningsinfrastruktur som SciLifeLab och nationella biobanker. Målet är att stärka svensk konkurrenskraft, förbättra patientnyttan och säkerställa att ny medicinsk kunskap snabbt kan implementeras i vården. Regeringen framhåller att Sverige ska bli ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer, med särskilt fokus på medicinsk forskning, banbrytande teknik och nära samverkan mellan sjukvården, akademien och näringslivet.

7

Bättre skydd mot nya covidinfektioner

KD

Folkhälsomyndigheten ger löpande vägledning om smittförebyggande åtgärder, främst genom sina rekommendationer kopplade till säsongsinfektioner och vaccination.

De rekommenderar att infektioner förebyggs genom att riskgrupper skyddas med vaccination, särskilt via samvaccination mot covid 19 och influensa inför höst- och vintersäsongen. Myndigheten betonar att vaccination är den viktigaste åtgärden för att minska allvarlig sjukdom och uppdaterar sina råd årligen utifrån smittläge och tillgängliga vaccin. För att säkerställa att befolkningen får rätt skydd anger myndigheten tydliga startdatum för vaccinationskampanjer, specifika målgrupper för årlig covid 19 vaccination samt medicinska riktlinjer om val av vaccin och särskilda bedömningar vid exempelvis allergi eller immunsnedättning.

Vad är postcovid?

Postcovid ("Long COVID" på engelska) är ett paraplybegrepp som omfattar många olika följdkomplikationer efter covid-19.

Enligt WHO:s definition ska symtomen ha pågått i minst tre månader och inte kunna förklaras med en annan diagnos för att klassas som postcovid. Internationella experter bedömer att 400 miljoner människor kan ha drabbats världen över.

Postcovid kan påverka alla organsystem i kroppen. Vanliga symtom är svår trötthet och uttrötthet, hjärndimma, andningssvårigheter, förändringar i lukt och smak, långvarig feber, huvudvärk, symtom från hjärta och blodkärl samt att man blir sämre i sina symtom av att anstränga sig.

covidforeningen.se/om-postcovid

På vår webbplats kan du läsa mer om vad sjukdomen beror på och se Lisa Noréns genomgång av forskningsläget från i maj 2025. Där finns också källhänvisningar till den fakta vi berättar om här.

5 besvärande fakta som alla borde känna till om postcovid

“The cumulative global incidence of long COVID is around 400 million individuals, which is estimated to have an **annual economic impact of approximately \$1 trillion***—equivalent to about 1% of the global economy.”

(*Nature Medicine*, Al-Aly et al., 2024)

* \$1 trillion = 1 000 miljarder dollar

1 Det är en allvarlig fysisk sjukdom
Idag vet vi mycket mer om hur allvarligt postcovid påverkar kroppen – med effekter på allt från blodkärl, hjärta och immunförsvar till nerver och hjärna. **De svårast sjuka kan inte lämna hemmet** och uppfyller ofta även kriterierna för ME – en oerhört funktionsnedsättande neurologisk sjukdom. Livskvaliteten för denna grupp har jämförts med att ha långt framskriden cancer.

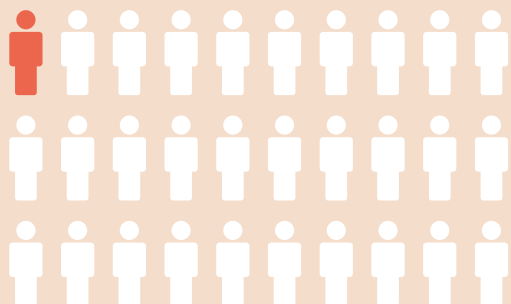
2 Det är mycket vanligare än du tror
Många studier visar att mellan 5 och 10 % av befolkningen drabbats av postcovid, vilket också bekräftas av internationella experter. När vi lät Sifo undersöka hur det såg ut i Sverige (se nästa sida) **uppgav 3,3 % själva att de var drabbade** – en siffra som stämmer väl överens med siffror från bland andra WHO. Mörkertalet är stort.

3 Det går oftast inte över av sig själv
För många blir postcovid en kronisk sjukdom. **Av de som varit sjuka i mer än ett år blir få helt återställda.** Vissa blir bättre, men många blir också sämre, särskilt om de återinfekteras med covid eller överanstränger sig så att de får kraftiga bakslag. Än finns det inga botande behandlingar.

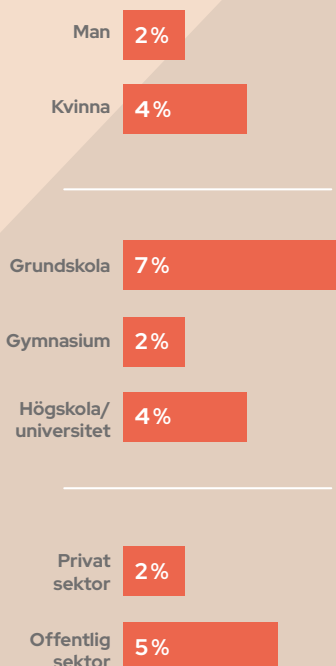
4 Det kan (fortfarande) drabba alla
Till skillnad från akut covid-19 finns det inga tydliga riskgrupper. **Postcovid drabbar personer i alla åldrar, även många barn.**
Nya varianter, tidigare infektioner och vaccination tycks ha minskat risken sedan 2020, men tyvärr bara med ungefär hälften. Och du behöver inte ha varit allvarligt sjuk för att få postcovid – av de som drabbas nu har de allra flesta haft en mild covidinfektion.

5 Det är väldigt svårt att få rätt vård
Postcovid kräver specialiserad vård, men idag saknas rätt typ av specialistmottagningar i nästan alla Sveriges regioner. **Köerna är dessutom långa, och många av de sjuka lyckas inte ens komma in i kön.** Hos primärvården, som ska ta hand om patienterna istället, är kunskapen tyvärr ofta fortfarande låg. Många sjuka får kämpa för att ens få en diagnos och får aldrig tillgång till de symptomlindrande behandlingar som faktiskt finns.

Sifo-undersökningen från februari 2025

1 av 30
svenskar
har postcovid¹

3 av 4
svenskar uppger att
de inte känner någon
som har postcovid²

9 av 10
svenskar pratar
sällan eller aldrig
om postcovid³

Om undersökningen

Undersökningen gjordes av Kantar Media på uppdrag av Svenska Covidföreningen under februari 2025. Totalt deltog 1 254 personer mellan 16 och 84 år i den riksrepresentativa Sifopanelen.

- 1 På frågan "Har du själv eller någon du känner postcovid?" svarade 3% "Ja, jag själv".
- 2 På frågan "Har du själv eller någon du känner postcovid?" svarade 76% "Nej".
- 3 På frågan "Hur ofta pratar du med andra i din bekantskapskrets om postcovid/långvariga symtom efter covid-19?" svarade 89% "Sällan" eller "Aldrig".

